

VLAD I. BONDRE¹, ROMÂNIA

Cuvinte cheie: antropologie, moralitate, responsabilitate, misiunea Bisericii, Dumnezeu.

Omul în fața divinului. Responsabilitatea morală ca antropologie ecleziastică.

Rezumat

Asupra paradigmelor nou apărute în spațiul societății, Biserica caută să ofere soluțiile cele mai viabile pentru a induce, din nou, starea de normalitate. Mobilitatea și dinamismul Bisericii a arătat întotdeauna că ea se poate regenera în funcție de nevoile membrilor ei, cu aceeași rigurozitate și valoare precum Izvorul ei. În această notă a efortului Bisericii de a păzi sănătatea spirituală și psihică a membrilor ei, îndemnul Sfântului Apostol Pavel, „păziți unitatea Duhului” (Efeseni 4, 3), trebuie să devină pentru oameni un ghid practic de trăire în conformitate cu poruncile lui Dumnezeu. Acest sfat devine realitatea raportului dintre misiunea Bisericii și misiunea personală a fiecărui membru în parte, care trebuie să păstreze într-o stare nealterată înțelepciunea, răbdarea, pacea și blândețea. Reușita are loc în măsura unității de credință, a iubirii, a moralității și a responsabilității față de aproapele.

---

¹ Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare, România.

Keywords: anthropology, morality, responsibility, church mission, God.

Man in Front of the Divine. Moral Responsibility as Ecclesiastical Anthropology

Summary

On the new paradigms emerging in the space of society, the Church seeks to provide the most viable solutions to re-induce the state of normality. The mobility and dynamism of the Church have always shown that it can regenerate according to the needs of its members, with the same rigor and value as her Source. In this note, the efforts of the Church to keep spiritual health and psychological health of its members, according to St Paul: „maintain the unity of the Spirit” (Ephesians 4:3), must be for people a practical guide to living according to God’s commandments. This advice becomes the reality of the relationship between the Church’s mission and the personal mission of each member that ought to remain in an unaltered state wisdom, patience, peace and kindness. Success occurs in the unity of faith, love, morality and responsibility of each other.

Omul în fața divinului. Responsabilitatea morală ca antropologie ecleziastică.

Introducere

Cuprinsă în spațiile nemărginitului univers al cunoașterii sinelui, responsabilitatea morală a reprezentat din cele mai vechi timpuri sursa tuturor progreselor de ordin cultural și religios. Ea a devenit recunoscută și în conștiința trăirilor filosofice, ceea ce a dezvoltat un concept al maximizării valorilor prin raportarea asupra aproapelui.

În ceea ce privește natura ecleziastică a responsabilității, omul trebuie să învețe că responsabilitatea morală poate fi înțeleasă și însușită prin coexistența lui în voia și planul divin sau prin trăirea în sfera iubirii jertfelnice. Sălășluirea în ipostasul divin, spune Christos Yannaras, „poate aminti de nașterea din nou, adică trăirea în trupul tainic al lui Hristos, în Biserica Slavei Lui, în locul unirii celor văzute cu cele nevăzute”².

Originea și evoluția omului în raport cu năzuința Bisericii de a-l învăța să-l iubească pe Dumnezeu marchează profunde idei prin care acesta să conștientizeze că alegerile făcute îi definesc viața pe de-a-ntregul. În acest context nu este greșită afirmația lui Don Hellison, care arată în studiul său *Teaching Personal and Social Responsibility Through Physical Activity* că „responsabilitatea morală a Bisericii față de membrii ei este o formă a împuternicirii treptate, a încorporării idealurilor supreme sau a reflecțiilor interioare”³.

Omul în fața divinului

Responsabilitatea cuprinde chemarea omului la trăirea sentimentului religios, îmbinând în mod complementar credința cu practica liturgică, imperios necesare progresului moral și spiritual. Această idee reiese și din declarația lui Ingmar Persson care afirmă următoarele: „În încercarea de a maximiza valoarea, noi producem valoare în viața noastră, ceea ce înseamnă responsabilitate”⁴.

---

² Christos YANNARAS, *Orthodoxy and the West*, Massachusetts, Edit. Holy Cross Orthodox Press, 2006, p. 28-29.

³ Don HELLISON, *Teaching Personal and Social Responsibility Through Physical Activity*, Champaign, Edit. Human Kinetics, 2011, p. 22.

⁴ Ingmar PERSSON, *From Morality to the End of Reason - An Essay on Rights Reasons and Responsibility*, Oxford, Edit. Oxford University Press, 2013, p. 239.

Slujbă religioasă la biserica din Glod; foto: Florin Avram

Cu alte cuvinte, calitatea oamenilor de fii ai lui Dumnezeu se identifică cu natura Bisericii de a fi locaș și comuniune, deoarece această stare a *phoenixului* interior a omului întregește dorința Sfintei Treimi de a trăi într-o veșnică comuniune cu acesta. Destoinicia Bisericii de a se afla în permanență lângă oameni, de a-i încuraja în măsura progresului lor, confirmă atitudinea reactivă a conținutului sentimentelor de iubire. Pentru John Fischer, faptul că Biserica veghează asupra membrilor ei, pentru ca aceștia să corespundă planului lui Dumnezeu, poate conduce la un așa-numit *control regulat*, dar nu se insistă asupra unui accept total, căci astfel s-ar altera o parte a darului lui Dumnezeu, adică libertatea. Ceea ce vrea să demonstreze Biserica în acest sens este maturitatea de care dă dovadă și modul responsabil cu care privește evenimentele premergătoare din viața omului⁵, mai ales a celor ce urmează să se dezvolte în latura spirituală. Această idee este continuată de afirmația lui Peter van Inwagen: „A refuza realitatea responsabilității morale înseamnă a afirma că toate cuvintele ce descriu moralitatea sunt rele. Cine neagă realitatea responsabilității morale, neagă realitatea”⁶. Rigurozitatea cu care a fost păstrat acest fenomen al responsabilității morale încă de la facerea lumii certifică ceea ce unii teologi afirmă în spațiile misionare în care își desfășoară activitatea: „dacă nu exista disciplina Bisericii, ea se fragmenta, nu se putea

⁵ John Martin FISCHER, *My Way - Essays on Moral Responsibility*, Oxford, Edit. Oxford University Press, 2006, p. 106-107.

⁶ Peter van INWAGEN, „Moral Responsibility and Ontology”, în *Moral Responsibility and Ontology*, New York, Edit. Springer, 2000, p. 12.

păstra împreună ca un trup”⁷.

Sub posesia unei imagini de ansamblu asupra conceptului de responsabilitate desprinsă din capacitatea proniatoare a Bisericii, se pot observa câteva aspecte mai deosebite ale modului în care morala poate deveni principiu de zidire cognitivă. Primul dintre acestea se referă la diferența dintre conceptul individual și cel social al responsabilității. În anul 1999, la întâlnirea *Societății Regale a Artelor*, cei mai importanți susținători ai schimbărilor sociale au susținut o idee unică până atunci. Această idee se referea la faptul că nu există un echilibru între principiul individual al cunoașterii și sprijinul social pentru învățare. Dacă societatea se identifică prin studiu, aceasta este, de fapt, urmarea insistențelor individuale ale responsabilității⁸ sau, altfel spus, dacă nu există o temelie a trezviei conștiinței, progresul nu poate avea loc. Fundamentată pe această idee, Biserica s-a arătat dornică să demonstreze că ea posedă capacitatea deslușirii tainelor omenirii, dar în același timp ea este și călăuză pentru membrii ei care vor a permanentiza experiențele spirituale.

Responsabilitatea morală ca antropologie ecleziastică

Responsabilitatea morală cere o înțelegere a modului de reformare a unor idei în colectiv, dar și a învățării responsabilității sociale văzute mai mult ca un angajament personal⁹. Acesta este considerentul pentru care atât Sfânta Scriptură, cât și Sfinții Părinți au arătat în permanență faptul că responsabilitatea morală este o datorie personală a fiecăruia. Angajamentul sinelui în vederea dobândirii stării paradisiace corespunde mediului de dezvoltare personală, căci morala nu este altceva decât o structură a trăirilor din vatra părintească. Rolul responsabilității morale a fiecăruia poate avea, așadar, o conotație misionară, căci reprezintă, de fapt, așa cum arată și Doug Fields: „forma unei curse în care predarea ștafetei îi face pe alții să fie responsabili”¹⁰.

Responsabilitatea morală poate avea un sens imperativ asupra datoriilor particulare și face referire la integritate. Astfel, raportat la o comunitate eclezială, omul poate înțelege în mod deplin care este rolul său în lume¹¹. Sub un alt aspect, rolul moral al responsabilității este iertarea, de aceea, în studiul *Moral Responsibility, Forgiveness and Concersation* se explică de ce microajustările la care este omul supus redau sensibilitatea modului în care acesta este construit¹². Ceea ce întrezărește omul în acest

⁷ Secretariat General Conference of Seventh - Day Adventists, *Church Manual*, Maryland, Edit. Review and Harald, 2010, p. 58.

⁸ Karen EVANS, *Learning, Work and Social Responsibility*, Londra, Edit. Springer, 2009, p. 24-25.

⁹ Osagie Kingsley OBASOGIE, „Social Responsibility as a professional virtue”, în *A Future for Everyone*, New York, Edit. Routledge, 2004, p. 27.

¹⁰ Doug FIELDS, *Your First Two Years in Youth Ministry*, Michigan, Edit. Zondervan, 2002, p. 198.

¹¹ Bogdan OLARU, *Autonomy, Responsibility and Health Care*, București, Edit. Zeta Books, 2008, p. 189.

sens este simțul responsabilității pentru celălalt, raportându-se la glasul Cuvântului în a cărui vibrație se definește. Permanentă slujire a Sfintei Treimi devine un simbol și o constantă a vieții lui, fapt ce consolidează atributul „chipului și asemănării”.

Indicele spiritual al responsabilității morale se îndreaptă către celălalt, ca un mod al viețuirii în comunitatea eclezială. Ceea ce caută Biserica să arate prin responsabilitatea morală a membrilor ei este direcția spre care aceasta se îndreaptă și finalitatea pe care o cauzează. Văzută la început ca o datorie a sinelui, responsabilitatea se dezvoltă sub cadru social, cuprinzând nu numai datoria pentru aproapele: „Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul” (Ioan 13, 34), ci starea iubirii jertfelnice. În multe locuri din Sfânta Scriptură Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan vorbește despre termenul *frate*, valorificând bucuria comuniunii în cuget și simțire. Acest aspect este văzut și de Westcott Brooke atunci când afirmă următoarele: „această poziție de afecțiune reciprocă exprimă ideea egalității creștine în virtutea vieții omului”¹³.

Strategia responsabilității morale este, de fapt, o emanație a sentimentului de dor paradisiac, fiind necesară pentru a asigura modul de funcționare a comunității. Proiectul *Responsabilitate pentru protecție*, propus în anul 2001 de către organizațiile pentru protecția oamenilor, a căutat să le ofere un suport moral, înțelegând prin grija față de societate modul de manifestare a lui Dumnezeu prin iubire față de întreaga Sa creație¹⁴. Cuprinderea omului în sfera purtării de grijă a fost o datorie a societății încă din cele mai vechi timpuri, dar implicarea Bisericii în restabilirea echilibrului a condus la un dialog permanent între cele două cadre.

Trăirea Adevărului prin Duhul Sfânt poate fi un semn prin care omul să fie conștient de importanța dogmei, a unirii nevăzutului cu văzutul prin taina iubirii¹⁵. Libertatea fiilor lui Dumnezeu, ca act al nemărginitei iubiri, este o povară ce trebuie purtată mereu, deoarece există o linie foarte fină ce demarcă extremismul libertății. Exemplul cel mai elocvent în acest sens îl constituie Biserica Rusiei, care se luptă cu procesul libertății religioase, motivul fiind constituit de practica altor culte care atrag spre ele un număr mare de creștini¹⁶.

¹² Brandon WARMKE/Michael McKerna, „Moral Responsibility, Forgiveness and Concersation”, în *Free Will and Moral Responsibility*, Newcastle, Edit. Cambridge Scholars Publishing, 2013, p. 194.

¹³ Brooke F. WESTCOTT, *The Epistles of St. John - 2nd*, Londra, Edit. Macmillan and Company, 1886, p. 111-112. *apud.* Paul BENWERE, „The Social Responsibility of the Church”, în *Grace Journal*, GJ 12:1, 1971, p. 6.

¹⁴ Gareth EVANS, „The Responsibility to Protect - From an Idea to an International Norm”, în *Responsibility to protect – The Global Moral Compact for 21st Century*, New York, Edit. Palgrave Macmillan, 2009, p. 15-16.

¹⁵ John MEYENDORFF, *The Orthodox Church - It's Past and It's Role in the World Today*, New York, Edit. St. Vladimir's Seminary Press, 1996, p. 205.

¹⁶ Mikail GORSHKNOV, „42 Protsenta oproshnykh zhitel'ei Rossi sami gotovy lech'na rel'sy”, în *Nezavisimaia gazeta*, 18 iulie, 1998, p. 8. *apud.* Zoe KNOX, *Russian Society and the Orthodox Church*, Amingdon, Edit. Routledge Curzon, 2005, p. 25.

În încercarea de a vorbi despre responsabilitatea socială a Bisericii față de membrii ei, se pot observa câteva schimbări de nuanță, deoarece gândirea tradițională de forma $A+B=C$, nu mai corespunde noilor tipuri abstracte ale gândirii tinerilor în mod expres, deoarece pentru aceștia $A+B=Q$. Se poate deduce în acest caz modul în care gândirea lineară limitează creșterea spirituală a tinerilor, care ar trebui să descopere Adevărul susținut de dorința lor de a-l căuta¹⁷.

Responsabilitatea față de noua generație de tineri ține cont de trei aspecte esențiale: ținta, reflecția și colaborarea. Prima dintre acestea oferă transparență pe drumul cunoașterii și asupra scopului propus. A doua oferă un stimulent pentru a căuta în evenimentele trecutului forme de a învăța și totodată de a îmbunătăți viziunea despre viitor. Ultima dintre acestea pune în același taler al balanței dialogul dintre oameni și al oamenilor cu Dumnezeu¹⁸. Deși cele trei criterii pot juca un rol important în păstrarea identității de fii ai lui Dumnezeu, cu siguranță mai este necesar un lucru în ceea ce privește responsabilitatea, și anume binele comun. Exprimată prin gesturile chemării la Sfânta Taină a Euharistiei, responsabilitatea morală împărtășește armonia lăuntrică tuturor celor ce se află în legătură cu Dumnezeu, excluzând în mod vădit starea de păcătoșenie, căci nimeni nu este fără de pată, decât numai Sfânta Treime. Binele comun este parte definitorie a procesului de responsabilitate morală, deoarece este văzut ca un bumerang al întâlnirii cu sinele prin celălalt. Indispensabil pentru noua generație de tineri, binele comun trebuie să furnizeze egalitatea în duh și adevăr: „pentru ca toți laolaltă și cu o singură gură să slăvească pe Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos” (Romani 15, 6).

Responsabilitatea socială și morală a Bisericii este de a ajuta noua generație de tineri pentru a progresa în credința Domnului Iisus Hristos. Studiul *Youth Ministry* arată că drumul mântuirii se bazează pe experiența adevăratei comuniuni, care necesită mai mult decât un program individual de rugăciune și fapte bune, implicând strategia misionară a Bisericii, ca viață din viață¹⁹. Această misiune de chemare la responsabilizare și responsabilitate începe cu conștientizarea faptului că Dumnezeu lucrează în lume, înzestrând sufletul tinerilor cu credință, pace și armonie.

Conform unor studii mai recente, după aproximativ 18 luni de activitate pastorală, misionară și filantropică cu tinerii, aceștia dobândesc încredere în Dumnezeu și în Biserică. Misiunea Bisericii, văzută ca o deschidere a sufletului spre ei, produce o stare de liniște, motivația constând în dorința noii generații de a vorbi despre problemele lor²⁰. Prelungirea acestui aspect vine pe fondul cunoașterii Cuvântului lui Dumnezeu, căci „credința este din auzire, iar auzirea prin cuvântul lui Hristos” (Romani 10, 17). Conform lui Johannes Nissen, Sfânta Scriptură oferă căi de

¹⁷ Chuck BOMAR, *College Ministry 101*, Virginia, Edit. Zondervan, 2009, p. 126-127.

¹⁸ Anne CONZEMIUS/Jan O'Neill, *Building Shared Responsibility for Student Learning*, Alexandria, Edit. ASCD, 2001, p. 10-11.

¹⁹ Mark OESTREICHER, *Youth Ministry*, Michigan, Edit. Zondervan, 2008, p. 72-75.

²⁰ Len KAGELER, *The Youth Ministry Survival Guide*, Michigan, Edit. Zondervan, 2008, p. 17-21.

cunoaștere prin natura sa etică sau morală și implică crezul în Mântuitorul Iisus Hristos care asociază ascultarea de El cu Împărăția Cerurilor²¹.

Responsabilitatea Bisericii față de noua generație de tineri, prin atributele sociale și morale, îndeamnă la o analiză mai profundă a eului personal, care trebuie să corespundă prin natura practică a legilor dumnezeiești. Orizontul ce se întrezărește poartă cu el haina tainelor și a cugetărilor interioare. Din acest motiv, responsabilitatea poate fi caracteristică doar celui ce posedă această capacitate. Responsabilitatea morală nu este o percepție proprie asupra sinelui, deoarece responsabilitatea este o noțiune socială care există numai în contextul interacțiunii umane. La nivel neurologic, creierul nu are capacitatea de a explica natura sensului uman al responsabilității prin experiențele spirituale²².

Concluzii

Chintesența ideilor ce se pot desprinde din acest context se îndreaptă spre capacitatea tânărului de a poseda o fidelitate a rațiunii, acel mijloc prin care credința îmbină în mod armonios rațiunea, exercitând o stare de trăire duhovnicească. Această idee poate coincide cu cuvintele lui Neil Levy care spune: „Responsabilitatea morală impune ca un agent conștient să fie atent la acțiunile lui, ceea ce înseamnă capacitatea conștiinței de a fi necesară pentru responsabilitate”²³.

---

²¹ Johannes NISSEN, „Bible and Ethics - Moral Formation and Analogical Imagination”, în *Theology and Literature – Rethinking Reader Responsibility*, New York, Edit. Palgrave Macmillan, 2006, p. 84.

²² Larry R. CHURCHILL, „The Languages of Fate and Moral Responsibility”, în *Bioethics, Public and Social Responsibility*, New York, Edit. Routledge, 2012, p. 82.

²³ Neil LEVY, *Cousciousness – Moral Responsibility*, Oxford, Edit. Oxford University Press, 2014, p. 122.

Bibliografie

- BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ**, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2001.
- BENWERE, Paul**, „The Social Responsibility of the Church”, în *Grace Journal*, GJ 12:1, 1971.
- BOMAR, Chuck**, *College Ministry 101*, Virginia, Edit. Zondervan, 2009.
- CHURCHILL, Larry R.**, „The Languages of Fate and Moral Responsibility”, în *Bioethics, Public and Social Responsibility*, New York, Edit. Routledge, 2012.
- CONZEMIUS, Anne / O’NEILL, Jan**, *Building Shared Responsibility for Student Learning*, Alexandria, Edit. ASCD, 2001.
- EVANS, Gareth**, „The Responsibility to Protect - From an Idea to an International Norm”, în *Responsibility to protect – The Global Moral Compact for 21st Century*, New York, Edit. Palgrave Macmillan, 2009.
- EVANS, Karen**, *Learning, Work and Social Responsibility*, Londra, Edit. Springer, 2009.
- FIELDS, Doug**, *Your First Two Years in Youth Ministry*, Michigan, Edit. Zondervan, 2002.
- FISCHER, John Martin**, *My Way - Essays on Moral Responsibility*, Oxford, Edit. Oxford University Press, 2006.
- HELLISON, Don**, *Teaching Personal and Social Responsibility Through Physical Activity*, Champaign, Edit. Human Kinetics, 2011.
- KAGELER, Len**, *The Youth Ministry Survival Guide*, Michigan, Edit. Zondervan, 2008.
- KNOX, Zoe**, *Russian Society and the Orthodox Church*, Amingdon, Edit. Routledge Curzon, 2005.
- LEVY, Neil**, *Cousciousness – Moral Responsibility*, Oxford, Edit. Oxford University Press, 2014.

- MEYENDORFF, John**, *The Orthodox Church - It's Past and It's Role in the World Today*, New York, Edit. St. Vladimir's Seminary Press, 1996.
- NISSEN, Johannes**, „Bible and Ethics - Moral Formation and Analogical Imagination”, în *Theology and Literature – Rethinking Reader Responsibility*, New York, Edit. Palgrave Macmillan, 2006.
- OBASOGIE, Osagie Kingsley**, „Social Responsibility as a professional virtue”, în *A Future for Everyone*, New York, Edit. Routledge, 2004.
- OESTREICHER, Mark**, *Youth Ministry*, Michigan, Edit. Zondervan, 2008.
- OLARU, Bogdan**, *Autonomy, Responsibility and Health Care*, București, Edit. Zeta Books, 2008.
- PERSSON, Ingmar**, *From Morality to the End of Reason - An Essay on Rights Reasons and Responsibility*, Oxford, Edit. Oxford University Press, 2013.
- PETER VAN INWAGEN**, „Moral Responsibility and Ontology”, în *Moral Responsibility and Ontology*, New York, Edit. Springer, 2000.
- SECRETARIAT GENERAL CONFERENCE OF SEVENTH - DAY ADVENTISTS**, *Church Manual*, Maryland, Edit. Review and Herald, 2010.
- WARMKE, Brandon / MCKERMA, Michael**, „Moral Responsibility, Forgiveness and Conersation”, în *Free Will and Moral Responsibility*, Newcastle, Edit. Cambridge Scholars Publishing, 2013.
- YANNARAS, Christos**, *Orthodoxy and the West*, Massachusetts, Edit. Holy Cross Orthodox Press, 2006.